

Problemes geometria 18

1.- Dues circumferències c, c' tenen el mateix radi. Prenem dos punts fixos, A i A' , a cadascuna d'elles i, a més, hi definim dos punts B i B' variables de manera que els

arcs $\widehat{AB}$, $\widehat{A'B'}$ són iguals. Considerem el punt P que és el punt mitjà del segment $\overline{BB'}$. Demanem:

Qüestió 1:

Quin és el lloc geomètric del punt P quan B es mou sobre la circumferència c , tot

mantenint que els arcs $\widehat{AB}$ i $\widehat{A'B'}$ siguin iguals i del mateix sentit.

Qüestió 2:

Quin és el lloc geomètric del punt P quan B es mou sobre la circumferència c , tot

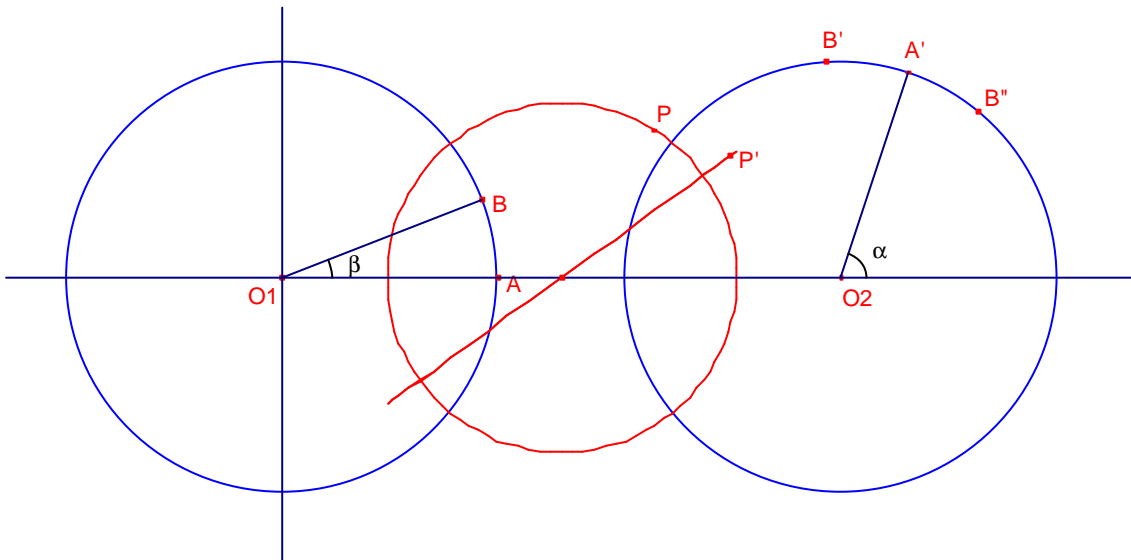
mantenint que els arcs $\widehat{AB}$ i $\widehat{A'B'}$ siguin iguals i de sentit contrari.

Solució:

Podem considerar, sense llevar generalització:

Que les circumferències c, c' són de radi 1 i de centres respectius, $O_1(0,0)$, $O_2(d,0)$

Que $A(1,0)$ $A'(d + \cos \alpha, \sin \alpha)$, $B(\cos \beta, \sin \beta)$.

Qüestió 1:

El punt B' és igual al gir de centre O_2 del punt A' i angle β .

$B'(d + (d + \cos \alpha - d)\cos \beta - \sin \alpha \sin \beta, (d + \cos \alpha - d)\sin \beta + \sin \alpha \sin \beta)$

$B'(d + \cos \alpha \cos \beta - \sin \alpha \sin \beta, \cos \alpha \sin \beta + \sin \alpha \sin \beta)$

$B'(d + \cos(\alpha + \beta), \sin(\alpha + \beta))$

El punt mig P del segment $\overline{BB'}$ és:

$$P\left(\frac{d + \cos(\alpha + \beta) + \cos \beta}{2}, \frac{\sin(\alpha + \beta) + \sin \beta}{2}\right)$$

$$P\left(\frac{d}{2} + \cos \frac{\alpha}{2} \cos\left(\frac{\alpha + 2\beta}{2}\right), \cos \frac{\alpha}{2} \sin\left(\frac{\alpha + 2\beta}{2}\right)\right)$$

que és una circumferència de centre $\left(\frac{d}{2}, 0\right)$ i radi $\cos \frac{\alpha}{2}$.

Notem que si $\alpha = 180^\circ$ el punt P és el punt fix $P\left(\frac{d}{2}, 0\right)$.

Si les circumferències són de radi r el lloc geomètric és una circumferència de centre el punt mig dels centres O_1, O_2 i radi $r \cos \frac{\alpha}{2}$ on α és l'angle que formen la recta O_1O_2 i la recta O_2A' .

Qüestió 2:

El punt B'' és igual al gir de centre O_2 del punt A' i angle $-\beta$.

$$B''(d + (d + \cos \alpha - d)\cos(-\beta) - \sin \alpha \sin(-\beta), (d + \cos \alpha - d)\sin(-\beta) + \sin \alpha \sin(-\beta))$$

$$B''(d + \cos(\alpha - \beta), \sin(\alpha - \beta))$$

El punt mig P' del segment $\overline{BB''}$ és:

$$P'\left(\frac{d}{2} + \cos \frac{\alpha}{2} \cos\left(\frac{\alpha - 2\beta}{2}\right) \sin \frac{\alpha}{2} \cos\left(\frac{\alpha - 2\beta}{2}\right)\right)$$

que és un segment de centre $\left(\frac{d}{2}, 0\right)$ longitud 2 i inclinació $\operatorname{tg} \frac{\alpha}{2}$.

Si les circumferències són de radi r el lloc geomètric és un segment de centre el punt mig dels centres O_1, O_2 longitud 2 i inclinació $\operatorname{tg} \frac{\alpha}{2}$.

on α és l'angle que formen la recta O_1O_2 i la recta O_2A' .

2.- Siguen els punts fixos B i C d'una circumferència. Siga A un punt variable de la mateixa circumferència. Determineu el lloc geomètric dels peus de les perpendiculars baixades des del punt mig del segment $\overline{AB}$ sobre el segment $\overline{AC}$.
Shariguin II 76.

Solució:

Considerem la circumferència de centre $O(a,b)$ i radi $R = \sqrt{a^2 + b^2}$ que té equació:

$$(x - a)^2 + (y - b)^2 = a^2 + b^2.$$

$$x^2 - 2ax + y^2 - 2by = 0.$$

Siguen els punts fixos de la circumferència $B(0,0)$, $C(2a,0)$.

Siga $A(c,d)$ un punt variable de la circumferència.

$$\text{Aleshores, } c^2 - 2ac + d^2 - 2bd = 0 \quad (1)$$

Siga M el punt mig del segment $\overline{AB}$, les seues coordenades són:

$$M\left(\frac{c}{2}, \frac{d}{2}\right).$$

Determinem el punt $P(x,y)$ projecció de M sobre el segment $\overline{AC}$:

$$\text{Siguen } \overline{MP} = \left(x - \frac{c}{2}, y - \frac{d}{2}\right), \overline{CA} = (c - 2a, d).$$

Aquests vectors són ortogonals per tant:

$$\left(x - \frac{c}{2}, y - \frac{d}{2}\right) \cdot (c - 2a, d) = 0$$

$$cx - 2ax - \frac{c^2}{2} + ac + dy - \frac{d^2}{2} = 0 \quad (2)$$

Substituint l'expressió (1) en (2):

$$cx - 2ax + dy - bd = 0.$$

$$d = \frac{(2a - c)x}{y - b} \quad (3)$$

El punt P pertany a la recta que passa per C, A que té equació:

$$y = \frac{d}{c - 2a}(x - 2a) \quad (4)$$

Substituint l'expressió (3) en (4)

$$y = \frac{(2a - c)x}{c - 2a} \cdot \frac{y - b}{y - b} (x - 2a). \text{ Simplificant:}$$

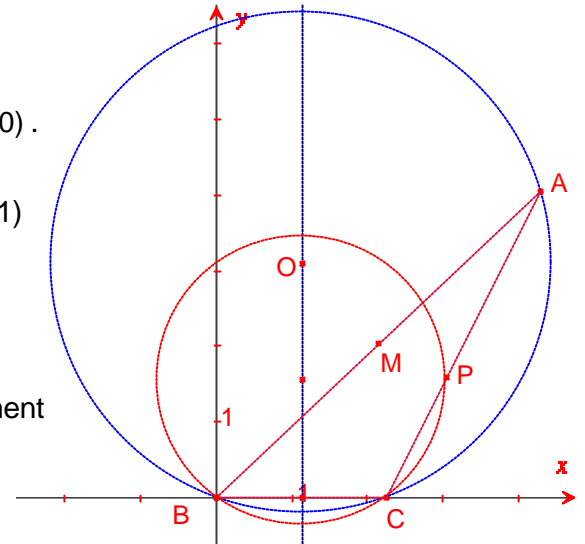
$$y(y - b) = -x(x - 2a).$$

$$y^2 + x^2 - 2ax - by = 0.$$

$$\left(y - \frac{b}{2}\right)^2 + (x - a)^2 = a^2 + \left(\frac{b}{2}\right)^2.$$

Aquest lloc és una circumferència de centre $\left(a, \frac{b}{2}\right)$ i radi $\sqrt{a^2 + \left(\frac{b}{2}\right)^2}$. Circumferència

que passa per B, C, el centre de la qual dista de la recta AB la meitat de la distància del centre de la circumferència inicial a la recta AB.

3.- Siga el trapezi ABCD de costats paral·lels $\overline{AB}$ i $\overline{DC}$ i les diagonals $\overline{AC}$ i $\overline{BD}$ es tallen en P.

a) si l'àrea del triangle $\triangle APB$ és 4 i la del triangle $\triangle DPC$ és 9.

(i) Demostreu que $\overline{AP} : \overline{PC} = 2 : 3$.

(ii) Expliqueu perquè la raó de les superfícies dels triangles $\triangle BPC$ i $\triangle BPA$ és igual a 3 : 2.

(iii) Determineu l'àrea del trapezi ABCD.

b) Si l'àrea del triangle $\triangle APB$ és x i la del triangle $\triangle DPC$ és y Determineu l'àrea del trapezi ABCD en funció de x, y.

Crux Mathematicorum M331

Solució:

a)

(i)

Els triangles $\triangle APB$, $\triangle DPC$ són semblants, la raó de proporcionalitat és igual a l'arrel quadrada de la proporció de les àrees.

$$\frac{\overline{AB}}{\overline{CD}} = \frac{\overline{AP}}{\overline{PC}} = \sqrt{\frac{S_{APB}}{S_{DPC}}} = \sqrt{\frac{4}{9}} = \frac{2}{3}$$

(ii)

Dos triangles que tenen la mateixa altura la bases són proporcionals a les àrees.

Els triangles $\triangle BPC$, $\triangle BPA$ tenen la mateixa altura, aleshores:

$$\frac{S_{BPC}}{S_{APB}} = \frac{\overline{PC}}{\overline{AP}} = \frac{3}{2}.$$

Anàlogament:

$$\frac{S_{DPC}}{S_{DPA}} = \frac{\overline{PC}}{\overline{AP}} = \frac{3}{2}.$$

(iii)

$$S_{BPC} = \frac{3}{2} S_{APB} = \frac{3}{2} \cdot 4 = 6.$$

$$S_{DPA} = \frac{2}{3} S_{DPC} = \frac{2}{3} \cdot 9 = 6.$$

$$S_{ABCD} = S_{DPC} + S_{APB} + S_{BPC} + S_{DPA} = 9 + 4 + 6 + 6 = 25.$$

b)

Siga $x = S_{APB}$, $y = S_{DPC}$.

Anàlogament que en l'apartat (aii)

$$\frac{S_{BPC}}{S_{APB}} = \sqrt{\frac{y}{x}}, \quad \frac{S_{DPC}}{S_{DPA}} = \sqrt{\frac{y}{x}}$$

$$S_{BPC} = \sqrt{\frac{y}{x}} S_{APB} = \sqrt{\frac{y}{x}} \cdot x = \sqrt{xy}.$$

$$S_{DPA} = \sqrt{\frac{x}{y}} S_{DPC} = \sqrt{\frac{x}{y}} \cdot y = \sqrt{xy}.$$

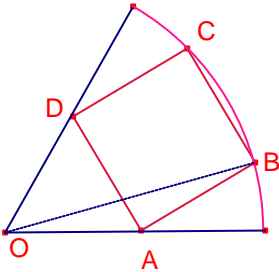
Aleshores:

$$S_{ABCD} = S_{DPC} + S_{APB} + S_{BPC} + S_{DPA} = y + x + \sqrt{xy} + \sqrt{xy} = x + y + 2\sqrt{xy} = (\sqrt{x} + \sqrt{y})^2.$$

4.- Un quadrat de costat s està inscrit simètricament en un sector de circumferència de radi r i angle central 60° , té dos vèrtex en l'arc circular i dos en els costats que formen els radis del sector. Determineu el valor exacte de $\frac{s}{r}$.

Crux Mathematicorum M281.

Solució:

Per la simetria de la figura.

$\overline{OA} = \overline{OD}$, $\angle AOD = 60^\circ$, aleshores, el triangle $O\overset{\Delta}{A}D$ és equilàter, per tant:

$$\overline{OA} = \overline{OD} = \overline{AD} = s.$$

$$\overline{OB} = r.$$

$\overline{OA} = \overline{AB} = s$, aleshores el triangle $O\overset{\Delta}{A}B$ és isòsceles.

$$\angle OAB = \angle OAD + \angle DAB = 60^\circ + 90^\circ = 150^\circ.$$

$$\angle BOA = \frac{180^\circ - 150^\circ}{2} = 15^\circ.$$

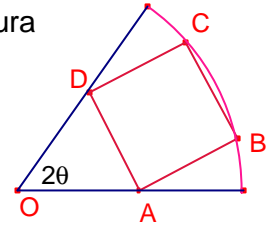
Aplicant el teorema dels sinus al triangle $O\overset{\Delta}{A}B$:

$$\frac{r}{\sin 150^\circ} = \frac{s}{\sin 15^\circ}.$$

$$\frac{s}{r} = \frac{\sin 15^\circ}{\sin 150^\circ} = \frac{\sqrt{6} - \sqrt{2}}{2}.$$

5.- Siga el quadrat ABCD inscrit en un sector circular de radi 1 que té dos vèrtexs en l'arc i dos sobre els radis frontera (veure figura). Si l'angle central mesura 2θ , determineu el valor θ que fa l'àrea del quadrat màxima.
Crux Mathematicorum M317.

Solució:

Siga $x = \overline{AB} = \overline{AD}$ el costat del quadrat.

L'àrea del quadrat és $S = x^2$.

Siga M el punt mig del costat $\overline{AD}$.

$0 \leq 2\theta \leq \pi$, aleshores, $0 \leq \theta \leq \frac{\pi}{2}$.

$$\angle OAD = \frac{180^\circ - 2\theta}{2} = 90^\circ - \theta.$$

$$\angle OAB = 180^\circ - \theta.$$

Aplicant raons trigonomètriques al triangle rectangle $\triangle OMA$:

$$\overline{OA} = \frac{x}{2 \sin \theta}.$$

Aplicant el teorema del cosinus al triangle $\triangle OAB$:

$$1^2 = x^2 + \left(\frac{x}{2 \sin \theta}\right)^2 - 2x \frac{x}{2 \sin \theta} \cos(180^\circ - \theta).$$

$$x^2 = \frac{4 \sin^2 \theta}{4 \sin^2 \theta + 4 \sin \theta \cdot \cos \theta + 1}.$$

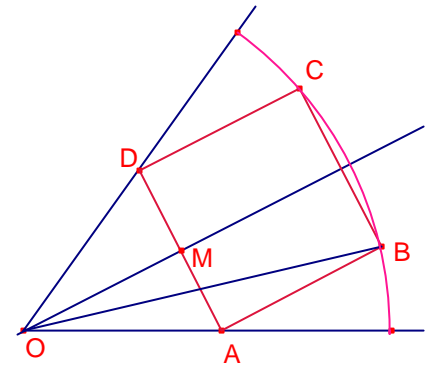
Considerem la funció:

$$f(\theta) = \frac{4 \sin^2 \theta}{4 \sin^2 \theta + 4 \sin \theta \cdot \cos \theta + 1}, \quad \theta \in \left[0, \frac{\pi}{2}\right].$$

$$f'(\theta) = \frac{8 \sin \theta (\cos \theta + 2 \sin \theta)}{(4 \sin^2 \theta + 4 \sin \theta \cdot \cos \theta + 1)^2}.$$

$f'(\theta) > 0$, $\forall \theta \in \left[0, \frac{\pi}{2}\right]$. Aleshores la funció és creixent en el domini.

El màxim s'assoleix quan $\theta = \frac{\pi}{2}$, és a dir, quan el sector és la semicircumferència.

6.- Considerem el con de revolució amb una esfera inscrita tangent a la base del con. Circumscrivim a aquesta esfera un cilindre de forma que una de les bases siga la base del con. Siguen V_1, V_2 els volums del con i del cilindre, respectivament.

a) Proveu que $V_1 \neq V_2$.

b) Trobeu el menor k a fi que $V_1 = k \cdot V_2$. En aquest cas determineu l'angle que forma la base del con i la seua generatriu.

Oposicions Aragó 2006.

Solució:

Siga R i h , el radi i l'altura del con.

Siga r el radi de l'esfera i el radi del cilindre.

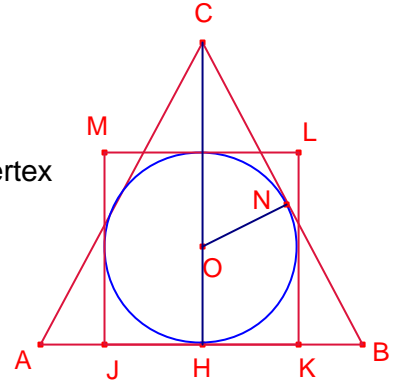
Siga $\triangle ABC$ la secció del con perpendicular a la base que passa el vèrtex C .

Siga $\overline{CH} = h$ altura del triangle.

Siga O el centre de l'esfera.

Siga $JKLM$ el quadrat secció del cilindre.

Siga N la projecció de O sobre $\overline{BC}$, $\overline{ON} = r$.

Els triangles rectangles $\triangle CHB$, $\triangle CON$ són semblants, aplicant el teorema de Tales:

$$\frac{r}{h-r} = \frac{R}{\sqrt{R^2+h^2}}, \text{ aleshores, } r = \frac{hR}{R+\sqrt{R^2+h^2}}.$$

Calculem els volums del con i del cilindre:

$$V_1 = \frac{1}{3} \pi R^2 h.$$

$$V_2 = \pi r^2 2r = 2\pi \left(\frac{hR}{R+\sqrt{R^2+h^2}} \right)^3.$$

a)

Suposem que existeix R, h tal que $V_1 = V_2$

$$\frac{2\pi \left(\frac{hR}{R+\sqrt{R^2+h^2}} \right)^3}{\frac{1}{3} \pi R^2 h} = 1. \text{ Simplificant:}$$

$$\frac{h^2 R}{\left(R+\sqrt{R^2+h^2} \right)^3} = \frac{1}{6}.$$

$$\frac{\left(\frac{h}{R} \right)^2}{\left(1+\sqrt{1+\left(\frac{h}{R} \right)^2} \right)^3} = \frac{1}{6}.$$

Considerem la funció $f(x) = \frac{x^2}{(1 + \sqrt{1+x^2})^3}$, $x \in]0, +\infty[$.

La funció és contínua i derivable en el seu domini.

$$f'(x) = \frac{(\sqrt{1+x^2} - 1)^2 (4\sqrt{1+x^2} - x^2 - 4)}{x^5 \sqrt{1+x^2}}$$

$f'(x) > 0$ quan $x \in]0, 2\sqrt{2}[$, en aquest interval la funció és creixent.

$f'(x) < 0$ quan $x \in]2\sqrt{2}, +\infty[$, en aquest interval la funció és decreixent.

$f'(x) = 0$ si $x = 2\sqrt{2}$, aleshores, és un màxim de la funció.

$$f(2\sqrt{2}) = \frac{8}{64} = \frac{1}{8} < \frac{1}{6}$$

$$f(x) = \frac{x^2}{(1 + \sqrt{1+x^2})^3} \leq \frac{1}{8} < \frac{1}{6}$$

$$\text{Aleshores, } \frac{\left(\frac{h}{R}\right)^2}{\left(1 + \sqrt{1 + \left(\frac{h}{R}\right)^2}\right)^3} < \frac{1}{6}$$

Per tant, el volum del con i el cilindre no poden ser mai iguals.

b)

Siga $V_1 = k \cdot V_2$

$$\frac{1}{k} = \frac{2\pi \left(\frac{hR}{R + \sqrt{R^2 + h^2}}\right)^3}{\frac{1}{3}\pi R^2 h}, \text{ per l'apartat a) la funció } f(x) = \frac{x^2}{(1 + \sqrt{1+x^2})^3} \leq \frac{1}{8}$$

El valor menor de k s'assoleix en el màxim de la funció $f(x)$.

$$\frac{1}{k} = \frac{1}{8} \text{ quan } x = \frac{h}{R} = 2 + \sqrt{2}$$

És a dir quan $k = 8$ i $\operatorname{tg} \alpha = \frac{h}{R} = 2 + \sqrt{2}$ o α és l'angle que forma la base del con i la seua generatriu.

$$\alpha \approx 70^\circ 31' 44''$$

7.- Siga el quadrilàter ABCD inscrit en una circumferència en què $\overline{AB} = \overline{BC}$. Siga K el punt intersecció de les diagonals. Determineu la longitud del costat $\overline{AB}$ si $\overline{BK} = b$, $\overline{DK} = d$.
Shariguin I194.

Solució:

Siga $a = \overline{AB}$.

Siga E el punt mig del segment $\overline{AC}$.

El triangle $\triangle ABC$ és isòsceles.

Siga $\alpha = \angle BAC = \angle BCA$.

Per ser angles inscrits i abraçar el mateix arc:

$\angle ADB = \angle ACB = \alpha$.

Siga $x = \overline{AK}$.

Aplicant la potència de K respecte de la circumferència:

$$\overline{AK} \cdot \overline{CK} = \overline{BK} \cdot \overline{DK} = bd.$$

$$\text{Aleshores, } \overline{CK} = \frac{bd}{x}.$$

$$\overline{AC} = \overline{AK} + \overline{CK} = x + \frac{bd}{x}.$$

$$\overline{AE} = \frac{\overline{AC}}{2} = \frac{x^2 + bd}{2x}.$$

Aplicant raons trigonomètriques al triangle rectangle $\triangle AEB$:

$$\cos \alpha = \frac{\overline{AE}}{\overline{AB}} = \frac{x^2 + bd}{2ax}.$$

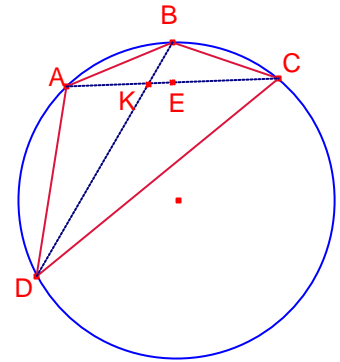
Aplicant el teorema del cosinus al triangle $\triangle ABK$:

$$b^2 = a^2 + x^2 - 2ax \cdot \cos \alpha.$$

$$b^2 = a^2 + x^2 - 2ax \frac{x^2 + bd}{2ax}. \text{ Simplificant:}$$

$$a^2 = b^2 + bd.$$

$$a = \overline{AB} = \sqrt{b^2 + bd}.$$

8.- Siga el triangle $\triangle ABC$. Siga R el punt mig del costat $\overline{BC}$. Siga S un punt del costat $\overline{AC}$ tal que $\overline{CS} = 4 \cdot \overline{SA}$. Siga T un punt del costat $\overline{AB}$ tal que l'àrea del triangle $\triangle RST$ és el doble de l'àrea del triangle $\triangle TBR$. Calculeu $\frac{\overline{AT}}{\overline{TB}}$.

Crux Mathematicorum 28-1 pàg. 2.

Solució:

Dos triangles que tenen la mateixa altura les àrees són proporcionals a les bases.

Siga X l'àrea del triangle $\triangle TBR$. Siga S l'àrea del triangle $\triangle ABC$.

Aleshores, $S_{TRC} = X$.

$$S_{ARC} = \frac{S}{2}.$$

$$S_{SRC} = \frac{4}{5} S_{ARC} = \frac{2}{3} S.$$

$$S_{AST} = S - 3X - \frac{2}{5} S = \frac{3}{5} S - 3X.$$

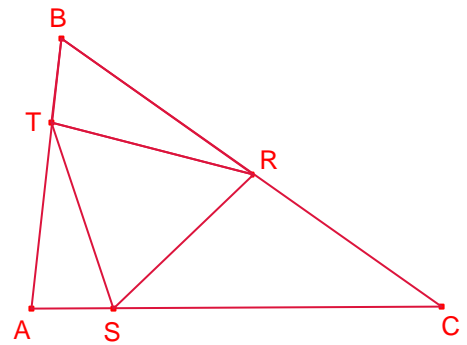
$$S_{ATC} = 5S_{AST} = 3S - 15X$$

$$S_{BTC} = S_{ABC} - S_{ATC} = S - (3S - 15X) = -2S + 15X.$$

$$S_{BTC} = 2S_{TBR} = 2X.$$

Aleshores, $-2S + 15X = 2X$, aleshores, $S = \frac{13}{2} X$.

$$\frac{\overline{AT}}{\overline{TB}} = \frac{S_{ATC}}{S_{BTC}} = \frac{3S - 15X}{2X} = \frac{9}{4}.$$

9.- Siguen 4 esferes d'igual radi R , cadascuna tangent a les altres tres. Determineu el radi de dues esferes que són simultània tangents a les quatre esferes.
CruX Mathematicorum M31.

Solució:

Siga r el radi de l'esfera interior tangent a les 4 esferes de radi R .

El centre d'aquesta dista $R + r$ dels centres de les quatre esferes inicials.

Els centres de les quatre esferes inicials formen un tetràedre regular d'aresta $2R$.

El centre de l'esfera tangent a les 4 està en el centre del tetràedre anterior. (el centre del tetràedre és el centre de l'esfera circumscrita al tetràedre.

El radi R_1 de l'esfera circumscrita a un tetràedre en funció de l'aresta a és:

$$R_1 = \frac{\sqrt{6}}{4} a.$$

En aquest cas:

$$R + r = \frac{\sqrt{6}}{4} 2R.$$

Aleshores el radi de l'esfera tangent interior a les 4 esferes inicials és:

$$r = \left(\frac{\sqrt{6}}{2} - 1 \right) R.$$

Siga S el radi de l'esfera exterior tangent a les 4 esferes de radi R .

El centre d'aquesta dista $S - R$ dels centres de les quatre esferes inicials.

En aquest cas:

$$S - R = \frac{\sqrt{6}}{4} 2R.$$

Aleshores el radi de l'esfera tangent exterior a les 4 esferes inicials és:

$$S = \left(\frac{\sqrt{6}}{2} + 1 \right) R.$$

10.- Una corda de 6 cm de longitud divideix la circumferència en dos segments circulars. En el menor està inscrit un quadrat el costat del qual mesura 2cm. Determineu el radi de la circumferència.
Gúsiev 195.

Solució:

Siga $\overline{AB}$ la corda i PQRS el quadrat inscrit en el segment de circumferència.

$$\overline{AP} = \overline{PQ} = \overline{QB} = 2.$$

Aplicant el teorema de Pitàgores al triangle rectangle $\triangle APS$:

$$\overline{AS} = 2\sqrt{2}.$$

Aplicant el teorema de Pitàgores al triangle rectangle $\triangle AQR$:

$$\overline{AQ} = 2\sqrt{5}.$$

Siga $\alpha = \angle SAR$.

Aplicant el teorema del cosinus al triangle $\triangle ARS$:

$$2^2 = (2\sqrt{2})^2 + (2\sqrt{5})^2 - 2 \cdot 2\sqrt{2} \cdot 2\sqrt{5} \cdot \cos \alpha.$$

$$\cos \alpha = \frac{3\sqrt{10}}{10}. \quad \sin \alpha = \frac{\sqrt{10}}{10}.$$

Siga r el radi de la circumferència inicial.

La circumferència inicial és circumscrita al triangle $\triangle ARS$. Aplicant el teorema del sinus a aquest triangle:

$$\frac{2}{\sin \alpha} = 2r \quad \text{Aleshores, } r = \sqrt{10} \text{ cm.}$$

